

2.-3.

Finanční trh. Finanční instituce.

Banka. Bankovní systém.

Centrální banka.

Finanční služby

- Finanční služby (finanční sektor) jsou z hlediska rozdělení národního hospodářství součástí sektoru služeb.
- Dle klasifikace CZ-NACE se jedná o kategorii **K- Peněžnictví a pojišřovnictví,**
- **64 - Finanční zprostředkování, kromě pojišřovnictví a penzijního financování**
- **65 - Pojišřění, zajišřění a penzijní financování, kromě povinného sociálního zabezpečení**
- **66 – Ostatní finanční činnosti**

64 - Finanční zprostředkování, kromě pojišťovnictví a penzijního financování

CZ-NACE	Název
64.1	Peněžní zprostředkování
64.11	Centrální bankovníctví
64.19	Ostatní peněžní zprostředkování
64.2	Činnosti holdingových společností
64.20	Činnosti holdingových společností
64.3	Činnosti trustů, fondů a podobných finančních subjektů
64.30	Činnosti trustů, fondů a podobných finančních subjektů
64.9	Ostatní finanční zprostředkování
64.91	Finanční leasing
64.92	Ostatní poskytování úvěrů
64.92.1	Poskytování úvěrů společnostmi, které nepřijímají vklady
64.92.2	Poskytování obchodních úvěrů
64.92.3	Činnosti zastaváren
64.92.9	Ostatní poskytování úvěrů j. n.
64.99	Ostatní finanční zprostředkování j. n.
64.99.1	Faktoringové činnosti
64.99.2	Obchodování s cennými papíry na vlastní účet
64.99.9	Jiné finanční zprostředkování j. n.

65 - Pojištění, zajištění a penzijní financování, kromě povinného sociálního zabezpečení

CZ-NACE Název

65.1	Pojištění
65.11	Životní pojištění
65.12	Neživotní pojištění
65.2	Zajištění
65.20	Zajištění
65.3	Penzijní financování
65.30	Penzijní financování

66 - Ostatní finanční činnosti

CZ-NACE Název

66.1	Pomocné činnosti související s finančním zprostředkováním, kromě pojišťovnictví a penzijního financování
66.11	Řízení a správa finančních trhů
66.12	Obchodování s cennými papíry a komoditami na burzách
66.19	Ostatní pomocné činnosti související s finančním zprostředkováním
66.2	Pomocné činnosti související s pojišťovnictvím a penzijním financováním
66.21	Vyhodnocování rizik a škod
66.22	Činnosti zástupců pojišťovny a makléřů
66.29	Ostatní pomocné činnosti související s pojišťovnictvím a penzijním financováním
66.3	Správa fondů
66.30	Správa fondů

Finanční trhy

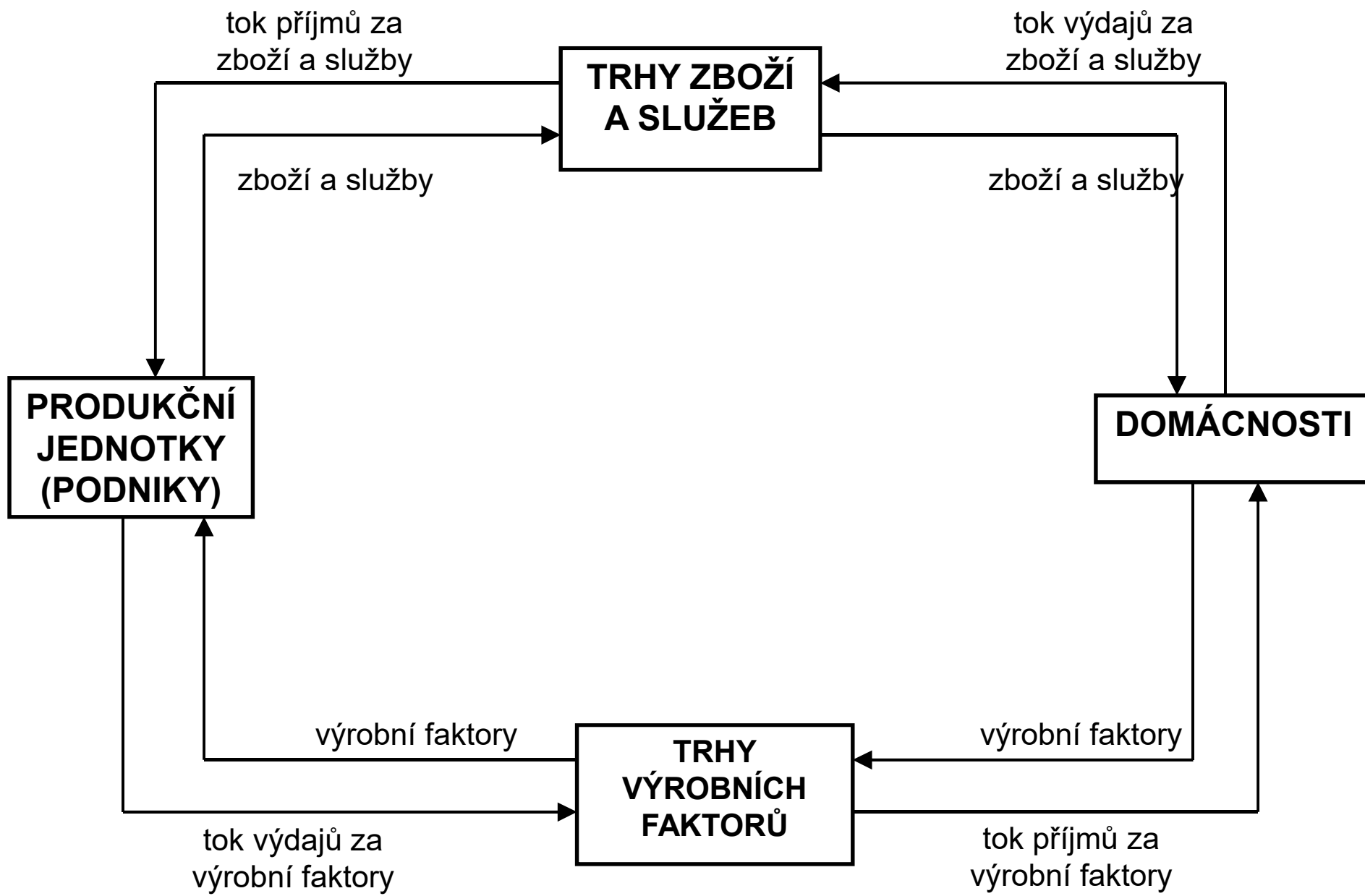
- FT jsou součástí **finančního systému**, který je tvořen:
 - **Finančními dokumenty (instrumenty)** – peníze, vklady, úvěry, majetkové i dluhové cenné papíry, devizy i valuty, atd.
 - **Finančními trhy** = místa, kde dochází k nákupu a prodeji finančních instrumentů (peněžní a kapitálový trh, devizový trh, trh termínový atp.)
 - **Finančními institucemi** = subjekty, které vytvářejí finanční instrumenty a obchodují s nimi (banky, pojišťovny, investiční společnosti, burzy, podílové fondy, leasingové společnosti atd.)

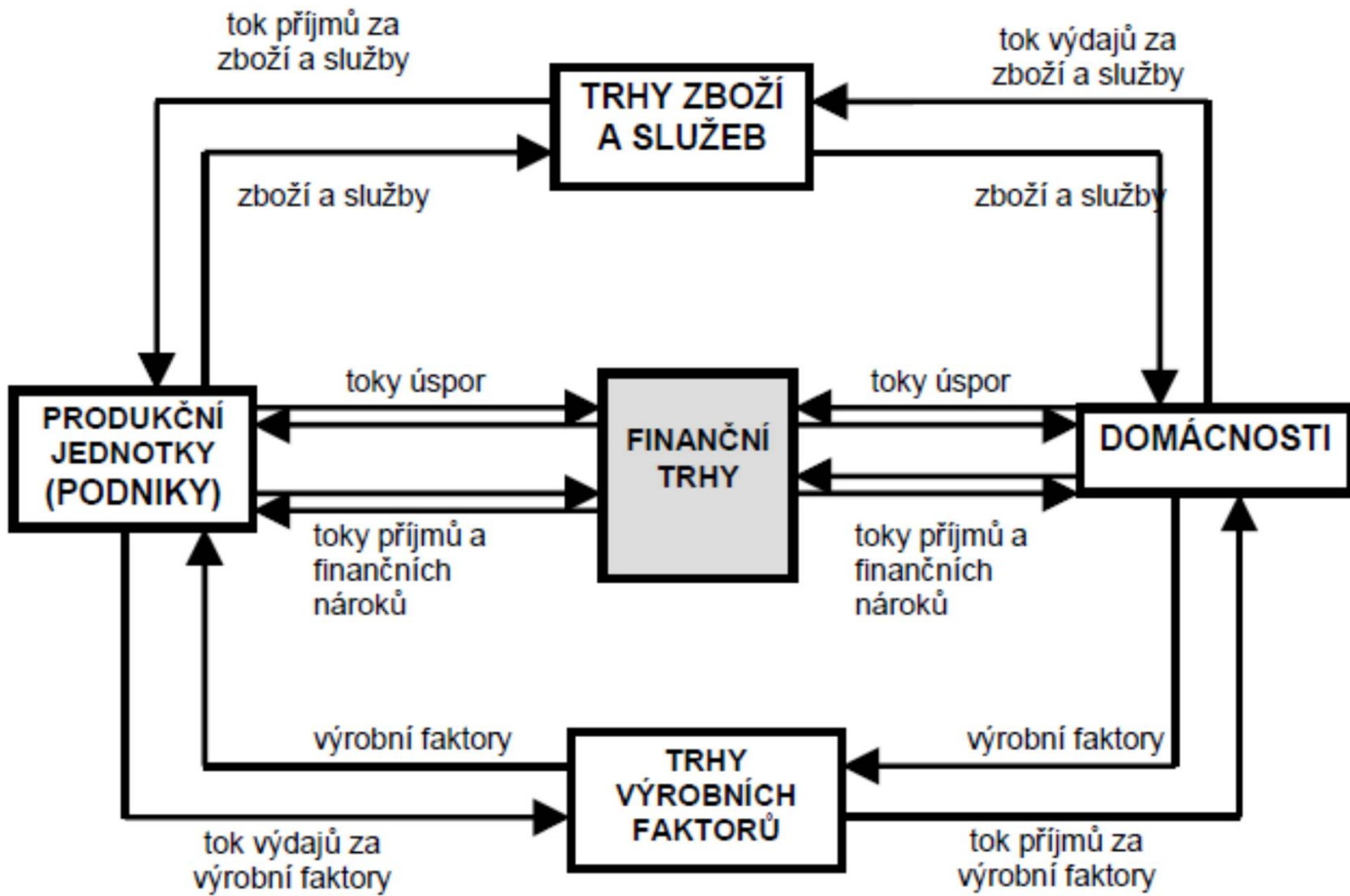
Finanční systém

- Stabilita finančního systému je nezbytným předpokladem pro stabilitu ekonomiky!
- Proto je stabilitě finančního systému věnována velká pozornost.
- V ČR je zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance, péče o finanční stabilitu vymezena jako jeden z klíčových úkolů ČNB.

§ 2

(1) Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu. Česká národní banka dále pečuje o finanční stabilitu a o bezpečné fungování finančního systému v České republice. Pokud tím není dotčen její hlavní cíl, Česká národní banka podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu a obecné hospodářské politiky v Evropské unii se záměrem přispět k dosažení cílů Evropské unie. Česká národní banka jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství.

FINANČNÍ TRHY

- Existuje celá řada definicí FT...
- systém institucí a instrumentů zajišťujících pohyb peněz a kapitálu ve všech formách mezi různými ekonomickými subjekty na základě *nabídky a poptávky*.

Členění finančních trhů

1) dle doby splatnosti obchodů

peněžní trh

= systém institucí a instrumentů zabezpečujících pohyb různých forem krátkodobých peněz/ finančních instrumentů se splatností do 1 roku,

kapitálový trh

= systém institucí a instrumentů zabezpečujících pohyb různých střednědobého a dlouhodobého kapitálu mezi ekonomickými subjekty (splatnost delší než 1 rok).

Členění finančních trhů

2) jedná se o nové emise finančního instrumentu či nikoli

primární trh

= dochází k prvotnímu prodeji (emisi) určitého instrumentu nebo k poskytnutí úvěru klientovi,

sekundární trh

= dochází k obchodům s již dříve emitovanými instrumenty.

Členění finančních trhů

3) dle teritoria

- národní trhy,
- mezinárodní trhy.

4) dle doby mezi sjednáním a realizací obchodu

spotové trhy

= k realizaci obchodu dochází bezprostředně po jeho sjednání (nebo do několika málo dnů),

termínové trhy

= k realizaci obchodu dochází až po určité době, ale všechny relevantní náležitosti (včetně ceny) jsou dohodnuty při sjednání obchodu.

Členění finančních trhů

5) dle způsobu organizace trhu

organizovaný trh (burzy cenných papírů)

= podmínky obchodování jsou přesně vymezeny,

- obchodování probíhá ve stanoveném čase, na stanoveném místě, ve stanoveném množství daného finančního aktiva, stanovenými způsoby, stanovena je tvorba cen, způsob vypořádání obchodů, subjekty, jež mohou obchod realizovat, ...

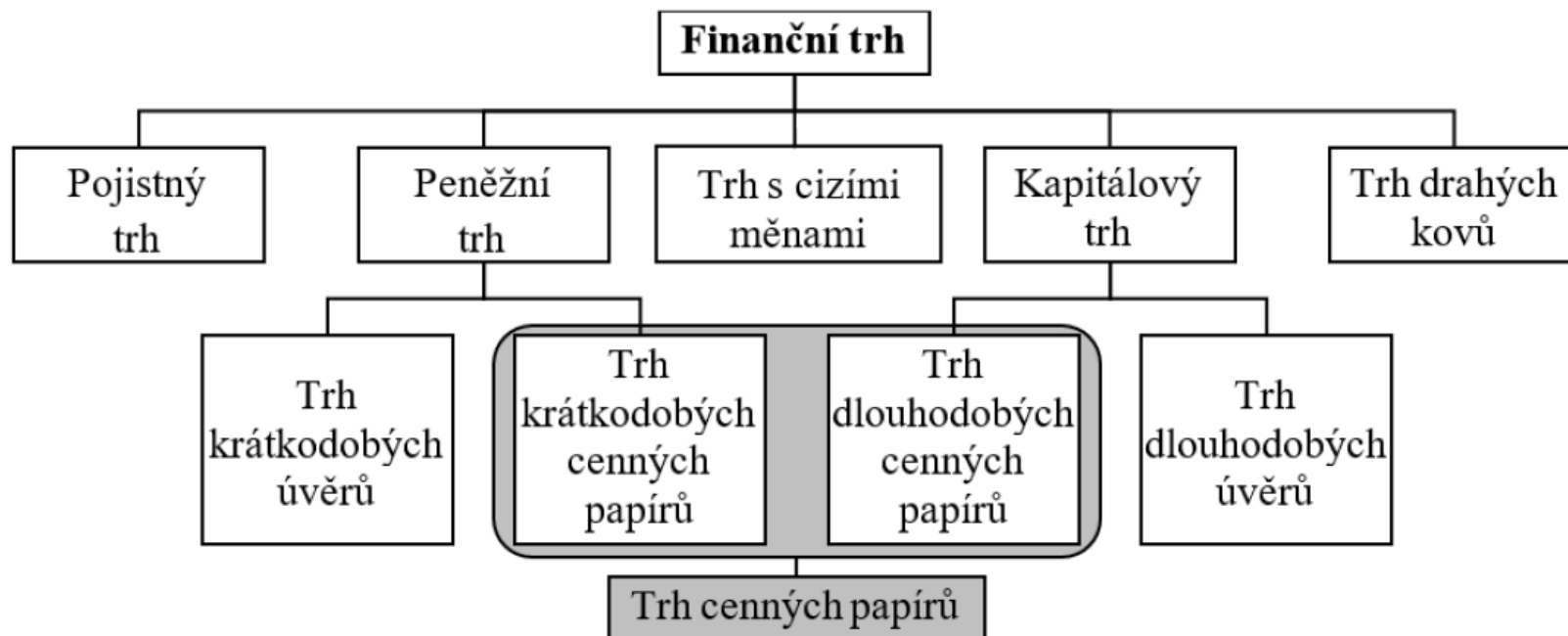
volný trh

= volnější podmínky,

- obchodování probíhá prostřednictvím subjektu, který obchody organizuje nebo přímo mezi bankami popř. dalšími finančními zprostředkovateli.

Členění finančních trhů

6) dle základních druhů finančních instrumentů

Současné vývojové trendy na finančních trzích

- **internalizace** finančních trhů - propojování národních a regionálních finančních systémů, integrace finančních trhů,
- vzrůstající **konsolidace** bank a ostatních finančních institucí,
- rostoucí **konkurence** mezi jednotlivými dodavateli finančních služeb,
- rychlý růst **zadluženosti** ekonomických subjektů,
- vyšší **rizikovost** finančních operací pro finanční instituce,
- **technologický pokrok** / revoluce v oblasti výpočetní a telekomunikační techniky,
- reforma burzovních systémů, ...

FINANČNÍ INSTITUCE

(FINANČNÍ ZPROSTŘEDKOVATELÉ)

Depozitní finanční institute

- Obchodní banky,
- Spořitelní a úvěrní družstva,

Nedepozitní finanční institute

- Pojišťovny,
- Institute kolektivního investování,
- Burzy,
- Organizované mimoburzovní trhy.
- Platební institute,
- ...
- Mezinárodní finanční institute.

Banka.
Bankovní systém.

VÝVOJ BANKOVNICTVÍ

- Slovo **banka** – původ v italském „banco“ (lavice, na níž středověcí peněžní obchodníci provozovali svou činnost),
- první banky vznikaly na křižovatkách obchodních cest a na místech trhů (S i J Evropa),
- *Banka sv. Jiří* (Casa di S. Giorgio) 1408,

- V Rakousku-Uhersku bankovníctví zaznamenalo rozvoj až s nástupem Marie Terezie,
- v Praze jen detašovaná pracoviště bank sídlících ve Vídni.

VÝVOJ BANKOVNICTVÍ V ČSR / ČR

- únor 1919 – Bankovní úřad - A. Rašín,
- 1926 – Národní banka Československá jako CB státu + soukromé banky, lidové peněžní ústavy, spořitelní a úvěrní družstva, do 1945 fungovala v Praze též burza,
- po roce 1938 byla Národní banka Československá rozdělena na Národní banku pro Čechy a Moravu a Slovenskou národní banku, ve všech bankovních institucích – německý bankovní dohled,

VÝVOJ BANKOVNICTVÍ V ČSR / ČR

- 1945 – obnovena Národní banka Československá, v říjnu 1945 převedena na veřejný ústav (podílela se na přípravě znárodnění)
- 1950 – Státní banka Československá – plně podřízená státu,
- Investiční banka, Československá obchodní banka (1965), Živnostenská banka, Československá státní spořitelna,
- 1990 – nové bankovní zákony – založena KB, Všeobecná úverová banka, Investiční banka (obnovena činnost)

VÝVOJ BANKOVNICTVÍ V ČSR / ČR

- 1991 – Konsolidační banka (státní peněžní ústav) – založena za účelem oddlužení bank,
- 1992 – Českomoravská záruční a rozvojová banka – pro podporu malého a středního podnikání,
- 1992 – novela zákona o bankách, SBČS již není závislá na státu, zřízen bankovní dohled, základní kapitál banky 300 mil. Kč,
- 1993 – Česká národní banka, oddělení bankovních soustav ČR a SR,
- 1993 – stavební spořitelny,

VÝVOJ BANKOVNICTVÍ V ČSR / ČR

- 1994 – zvýšení ZK banky na 500 mil. Kč, pojištění vkladů,
- 1995 – po více než 50 letech bylo obnoveno hypoteční bankovníctví,
- 1995 – Česká exportní banka,
- přípravy a vstup ČR do EU – unifikace bankovních předpisů.
- Budování Bankovní unie v rámci EU (*system bankovního dohledu a řešení krizí bank na úrovni EU*)

- **Bankovní unie** v rámci EU (*system bankovního dohledu a řešení krizí bank na úrovni EU*)
 - *Členy jsou všechny země eurozóny + členské státy EU, které se dobrovolně rozhodnou*
 - *jednotný soubor pravidel,*
 - *jednotný mechanismus dohledu (ECB + vnitrostátní orgány dohledu států EU),*
 - *jednotný mechanismus pro řešení krizí (Jednotný výbor pro řešení krizí a Jednotný fond pro řešení krizí).*

BANKA

- druh *finančního zprostředkovatele*, jehož hlavní činností je *zprostředkování pohybu finančních prostředků* mezi jednotlivými ekonomickými subjekty,
- je podnikatelským subjektem se specifickými rysy (druh činnosti, pravidla podnikání,...),
- základním cílem činnosti banky je *maximalizace tržní hodnoty akcií* / maximalizace zisku,

ZÁKLADNÍ FUNKCE BANK

1) *Finanční zprostředkování* – banky provádějí transformaci peněz z různých hledisek:

- *kvantitativní transformace,*
- *časová transformace,*
- *teritoriální transformace,*
- *měnová transformace.*

2) *Emise bezhotovostních peněz.*

3) *Provádění platebního styku.*

4) *Zprostředkování finančního investování.*

BANKOVNÍ SYSTÉM

- je způsob uspořádání bankovního sektoru (část ekonomiky, kde základní jednotkou je banka),
- je tvořen *centrální bankou*, souhrnem *obchodních (komerčních) bank* v zemi, *vztahy mezi nimi* a *vztahy k okolí*.

BANKOVNÍ SYSTÉM

❖ podle **postavení centrální banky** lze rozlišovat bankovní systémy

- *jednostupňové,*

- *dvoustupňové.*

❖ podle **rozsahu poskytovaných služeb** lze rozlišovat bankovní systémy

- *univerzální,*

- *oddělené.*

Rozdíly mezi centrálními bankami	
Stupeň samostatnosti v měnové politice	Vysoký – ECB, Švýcarsko, Nový Zéland ČR
	Střední – USA, Velká Británie
	Nízký – Japonsko
Hlavní konečné cíle měnové politiky	Stabilita měny – ECB, dříve 7 zemí EU*, Švýcarsko (od 2000***) ČR
	Stabilita měny a měnového kursu – dříve 8 zemí EU
	Stabilita měny, ekonom. růst a další – USA, Japonsko, Švýcarsko***
Podíl na bankovním dohledu	Dominantní – Itálie, Nizozemsko, Portugalsko, Řecko, Španělsko ČR
	Střední – USA, Japonsko, 6 zemí EU**
	Nízký – ECB, Irsko, Německo, Švédsko, Velká Británie
Forma vlastnictví centrální banky	Stát 100 % – Francie, Velká Británie, další země EU ČR
	A. s., stát 50 % a více – Belgie, Rakousko, Řecko, Japonsko
	A. s., stát pod 50 % – Švýcarsko, USA (+ ECB)
Ziskovost centrální banky	Vysoká – USA,
	Zanedbatelná (nehraje větší roli) – většina zemí EU ČR
Organizační struktura	Jediná centrální banka a pobočky – většina zemí EU ČR
	Více centrálních bank s pobočkami – USA,

Rozdíly mezi centrálními bankami (Zdroj: Revenda, 2001)

ČESKÝ BANKOVNÍ SYSTÉM

- jde o dvoustupňový univerzální systém s existencí určitých specializovaných bank.
- *centrální banka*: Česká národní banka
- *univerzální banky*: ČS, ČSOB, KB,...
- *specializované banky*: stavební spořitelny, NRB, ČEB,
- k 1.3.2024 působilo v ČR celkem **46 bank,**
- *mimo bankovní sektor – spořitelní a úvěrní družstva (upravena zákonem č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech)*
 - k 1.3.2024 – 6 subjektů,

Artesa, spořitelní družstvo
Citfin, spořitelní družstvo
České spořitelní družstvo
NEY spořitelní družstvo
Peněžní dům, spořitelní družstvo
Podnikatelská družstevní záložna

CENTRÁLNÍ BANKA
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

VZNIK CENTRÁLNÍCH BANK

- přeměnou již stávající obchodní banky; (1668 Sweriges Riksbank)
- jako zcela nové specializované instituce.
(1694 Bank of England).

VZNIK CENTRÁLNÍCH BANK

- 1816 - Privilegovaná Rakouská národní banka (hlavní úkol: regulovat oběh bankovek a mincí)
- 1878 - Rakousko – Uherská banka (práva centrální banky)

VZNIK CENTRÁLNÍCH BANK

- 1918 Československá republika,
- měnová odluka od měny rakousko uherské,
- koruna československá - duben 1919,
- 1919 Bankovní úřad ministerstva financí v Praze,
- A. Rašín,
- 1926 Národní banka československá,
- 1938 – okupace – Národní banka pro Čechy a Moravu,
Slovenská národní banka,
- 1950 Státní banka československá,
- 1993 Česká národní banka.

FUNKCE CENTRÁLNÍ BANKY

Funkce centrální banky

- Funkce emisní
- Funkce banky bank
- Funkce banky státu

1. EMISNÍ FUNKCE CENTRÁLNÍ BANKY

- monopolní právo *emitovat hotovostní oběživo*,
 - správa zásob oběživa,
 - organizace dodávek bankovek a mincí od výrobců,
 - ochrana a bezpečnost oběživa dosud neuvedeného do oběhu,
 - úschova a ničení neplatných mincí a bankovek, razidel apod.
 - *emise bezhotovostních peněz*,
- zabezpečení *stability (kvality) cen* – prostřednictvím řízení peněžního oběhu s využitím nástrojů měnové regulace.

Devizová politika

- bývá řazena jakou součástí emisní funkce (nebo samostatně)
- regulace toků zahraničních příjmů a výdajů při nezhoršující se nebo se dokonce zlepšující platební bilanci se zahraničím,
- souvisí se zahraničně obchodní politikou státu,
- souvisí i s vnitřní měnovou politikou.
- zahrnuje:
 - politiku devizových rezerv,
 - politiku devizových kurzů,
 - platební bilanci,
 - zahraniční úvěry,
 - mezinárodní měnové spolupráce atd.

Devizové rezervy

Jsou tvořeny především **devizovými prostředky v konvertibilních měnách** ve formě **cenných papírů** a **depozit**, popř. zlata.

Devizy = zahraniční peněžní prostředky v *bezhotovostní podobě*,

Valuty = zahraniční peněžní prostředky v *hotovostní podobě*.

Stav devizových rezerv ČNB k 29.2.2024

(v mil. USD)

Devizové rezervy - struktura

29. únor 2024

v mil. USD

Předběžná data

A. Stav devizových rezerv	144996,75
(1) Devizové rezervy (v konvertibilních měnách)	118690,31
(a) Cenné papíry	112801,47
Z toho: zahraniční emise emitentů se sídlem v tuzemsku	
(b) Depozita:	5888,84
(i) v jiných centrálních bankách, u BIS a IMF	5404,16
(ii) u bank se sídlem v tuzemsku	0,00
Z toho: umístěno v zahraničí	0,00
(iii) u bank se sídlem v zahraničí	484,69
Z toho: umístěno v tuzemsku	0,00
(2) Rezervní pozice u IMF	785,51
(3) SDR	3394,65
(4) zlato (včetně zlatých depozit, případně zlata ze swapových operací)	2224,97
-- objem v mil. trojských uncí	1,09
(5) ostatní rezervní aktiva (specifikace)	19901,31
-- finanční deriváty	0,00
-- půjčky nebankovním subjektům nerezidentům	
-- ostatní (bankovky a kolaterály v reverzních repo-operacích)	19901,31

B. Ostatní devizová aktiva (specifikace)	466,62
-- cenné papíry nezahrnuté do oficiálních rezervních aktiv	230,08
-- depozita nezahrnutá do oficiálních rezervních aktiv	9,41
-- půjčky nezahrnuté do oficiálních rezervních aktiv	0,00
-- finanční deriváty nezahrnuté do oficiálních rezervních aktiv	210,89
-- zlato nezahrnuté do oficiálních rezervních aktiv	16,23
-- ostatní	

Stav devizových rezerv a ostatních devizových aktiv, Měsíční, Stav devizových rezerv, USD - (mil. USD)

- ČNB od listopadu 2013 do dubna 2017 nakoupila v rámci intervencí eura za 2050 miliard CZK.

2. FUNKCE BANKY BANK

- vedení účtů obchodních bank, na nichž OBy udržují své rezervy,
- věřitel poslední instance,
- zabezpečuje mezibankovní platební styk,
- CBa ovlivňuje činnost OBy prostřednictvím nástrojů měnové regulace (přímé a nepřímé),
- **bankovní dohled** (bývá pro své výsadní postavení uváděn jako samostatná fce CBy)

BANKOVNÍ DOHLED

- Centrální banka vystupuje v roli regulátora a dohlázele nad bankovní soustavou

Činnosti

- posuzování žádostí o *udělení licence* působit jako banka a rozhodování o udělení licence,
- dohled nad *dodržováním podmínek licencí*,
- kontrola *dodržování právních předpisů*,
- nařízení *opatření k nápravě* zjištěných pochybností,
- dohled nad *dodržováním pravidel obezřetného chování* bank, ...

–stále častěji i na mezinárodní úrovni.

3. FUNKCE BANKY STÁTU

- vede účty vládě, vládním organizacím, orgánům státní moci apod.,
- vede účty příjmů a výdajů státního rozpočtu,
- zabezpečuje krytí finančních potřeb vlády, ale přímý úvěr CBa příliš často vládě neposkytuje (ve většině zemí zakázáno), ale podílí se na úvěrování státu emisí státních dluhopisů,
- v některých zemích realizuje záměry vlády v oblasti měnové politiky,
- **reprezentant státu** - povinna *pravidelně informovat* domácí veřejnost o *měnovém vývoji* a opatřeních, která v této souvislosti uplatňuje vůči příslušným ekonomickým subjektům, včetně veřejnosti;
- v zahraničí vystupuje jako **reprezentant vlády** v mezinárodních organizacích – MMF, SB, ...

ROZVAHA CB

Aktiva	Pasiva
- zlato;	- emise oběživa;
- pohledávky vůči Mezinárodnímu měnovému fondu;	- závazky vůči Mezinárodnímu měnovému fondu;
- pohledávky vůči zahraničí: - vklady u zahraničních peněžních ústavů, - úvěry zahraničním peněžním ústavům, - cenné papíry, - ostatní pohledávky;	- závazky vůči zahraničí: - přijaté úvěry ze zahraničí, - emise dluhopisů, - ostatní závazky vůči zahraničí;
- pohledávky vůči tuzemským bankám;	- závazky vůči tuzemským bankám: - peněžní rezervy bank, - ostatní závazky;
- tuzemské cenné papíry a účasti;	- emitované tuzemské cenné papíry;
- pohledávky vůči státnímu rozpočtu;	- závazky vůči státnímu rozpočtu;
- pokladna v domácí měně;	- rezervy;
- dlouhodobý majetek: - hmotný, - nehmotný;	- základní kapitál; - fondy; - nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta z předchozích období; - zisk nebo ztráta za účetní období;
- ostatní aktiva.	- ostatní pasiva.

Rozvaha ČNB

	29.02.2024
Název položky	v mil. Kč
1.Zlato	52 124
2.Pohledávky vůči MMF	146 288
3.Pohledávky vůči zahraničí včetně CP	3 272 152
3.1.Vklady v zahraničních peněžních ústavech a institucích	138 045
3.2.Cenné papíry	2 667 676
3.3.Ostatní pohledávky vůči zahraničí včetně CP	466 431
4.Pohledávky vůči bankám v tuzemsku	0
5.Pohledávky vůči státu	0
6.Hmotný a nehmotný majetek	3 242
7.Ostatní aktiva	16 205
7.1.Ostatní finanční aktiva	7 968
7.2.Ostatní aktiva	8 237
AKTIVA CELKEM	3 490 011
1.Bankovky a mince v oběhu	698 519
2.Závazky vůči MMF	137 360
3.Závazky vůči zahraničí	130 864
3.1.Přijaté úvěry ze zahraničí	124 113
3.2.Ostatní závazky vůči zahraničí	6 751
4.Závazky vůči bankám v tuzemsku	2 853 372
4.1.Přijaté úvěry	2 732 374
4.2.Povinné minimální rezervy	118 665
4.3.Ostatní závazky vůči bankám	2 333
5.Závazky vůči státu a ostatním veřejným institucím	2 030
6.Ostatní pasiva	6 733
7.Rezervy	0
8.Oceňovací rozdíly	4 751
9.Základní kapitál a rezervní fondy	1 400
10.Zisk nebo ztráta z předchozích období	-432 021
11.Zisk nebo ztráta za účetní období	87 003
PASIVA CELKEM	3 490 011

MĚNOVÁ (MONETÁRNÍ) POLITIKA CENTRÁLNÍ BANKY

= souhrn **opatření** a **zásad** uplatňovaných v oblastech **úvěrové**, **depozitní** a **devizové** činnosti bankovních i nebankovních subjektů,

- je součástí emisní funkce centrální banky,
- ovlivňování množství peněz v oběhu,
- ovlivňování úrokové míry,
- ovlivňování směnných kurzů,
- hlavním cílem soudobé měnové politiky – **cenová stabilita**.

Režimy měnové politiky

1) Cílování měnového kurzu

- fixace nominálního kurzu vůči měně jedné či několika zemí – „kotevní“ země (stát s nízkou inflací a vysokým podílem na vzájemném obchodě),
- cílem je „dovoz“ nízké inflace z „kotevní“ země,
- může přispět k prohloubení ekonomické a politické integrace (*ERM – Evropský systém měnových kurzů – předcházet zavedení eura*),
- nevýhoda: oslabení autonomie domácí měnové politiky (*domácí úrokové míry musí být v souladu s kotevní zemí*),

nabídkové či poptávkové šoky z kotevní země jsou přenášeny do domácí země.

Režimy měnové politiky

2) **Cílování peněžní zásoby**

- základem je ek. teorie: růst cen je v dlouhodobém horizontu ovlivněn vývojem nabídky peněz,
- cílem je zajištění přiměřeného tempa růstu zvoleného peněžního agregátu s ohledem na růst nominálního produktu,
- problémem je vhodná volba peněžního agregátu (*zejména v prostředí finančních inovací, elektronizace, globalizace*)

Režimy měnové politiky

3) **Režim s implicitní nominální kotvou**

- cílována je veličina, která není centrální bankou vyhlášena,
- veřejnost nezná konkrétní parametr, číslo, podle něžž by bylo možné měnovou politiku hodnotit,
- je vhodný jen pro centrální banky s vysokou kredibilitou.

Režimy měnové politiky

4) **Cílování inflace**

- nejmladší, ale od 90.let 20.st. neužívanější režim,
- veřejně je vyhlášen inflační cíl (pevný / pásmo) → aktivní a přímé formování inflačního očekávání,
- je komplexnější režim (*zohledňuje mnohem více informací – měnový kurz, měnové agregáty, dovozní ceny, ceny výrobců, trh práce, nominální a reálné úrok. sazby, hospodaření veřejných rozpočtů,...*),
- je transparentní,
- ale CB není schopna ovlivnit všechny položky v indexu spotřebitelských cen.

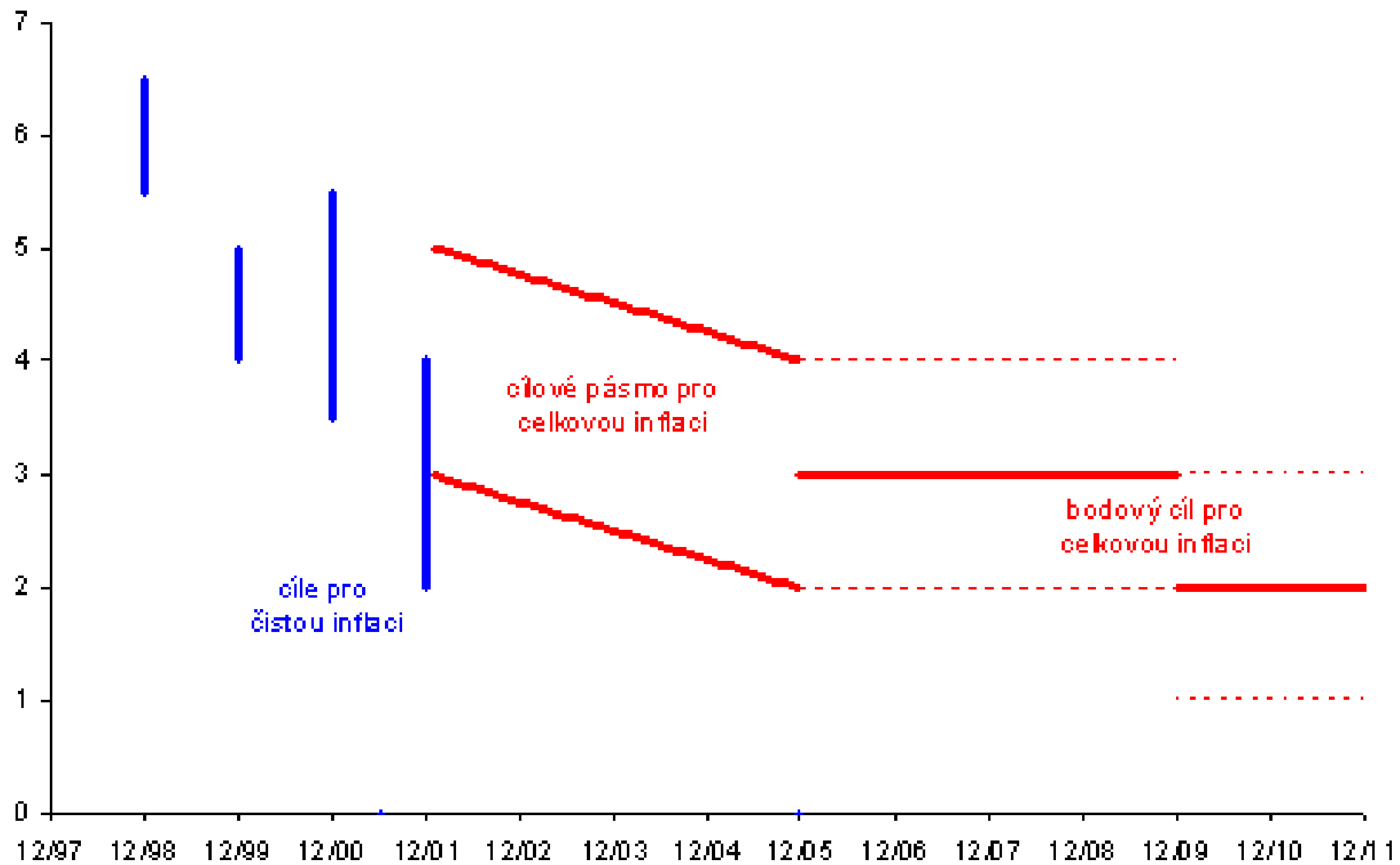
Režimy měnové politiky v ČR

1993 – 96 – kombinace cílování měnového kurzu, cílování peněžní zásoby;

1996/1997 – cílování peněžní zásoby (ústup od kurzového závěsu – zaveden řízený floating);

od 1998 – cílování inflace

Míra inflace (%)

čas

MĚNOVÉ AGREGÁTY

Peněžní (měnová) zásoba (nabídka peněz) je v praxi měřena pomocí tzv. **měnových agregátů**

- v různých zemích konstruovány rozdílně,
- obsah měnových agregátů je dán *stupněm likvidity* peněžních prostředků, jež daný agregát zahrnuje

MĚNOVÉ AGREGÁTY

- **Úzké peníze (M1)** zahrnují **oběživo**, tj. bankovky a mince, a také zůstatky, které lze okamžitě převést na oběživo (**jednodenní vklady**);
 - **Střední peníze (M2)** zahrnují **M1 + vklady se splatností do dvou let + vklady s výpovědní lhůtou do tří měsíců**.
 - **Široké peníze (M3)** zahrnují M2 + obchodovatelné nástroje emitované sektorem měnových finančních institucí (nástroje peněžního trhu, zejména akcie/podílové listy fondů peněžního trhu).
-

NÁSTROJE MĚNOVÉ REGULACE

Měnová regulace = forma zasahování do ekonomiky založená na regulaci měnových agregátů, úrokových měr, úvěrových zdrojů, směnných kurzů, ...

nástroje měnové regulace – dle adresnosti

- **přímé** (administrativní),
- **nepřímé** (tržní, ekonomické).

nástroje měnové regulace – dle časového působení

- krátkodobé,
- dlouhodobé.

nástroje měnové regulace – dle četnosti užívání

- běžné,
- výjimečné.

nástroje měnové regulace – dle rychlosti působení

- s okamžitým působením,
- s časovým zpožděním.

NEPŘÍMÉ NÁSTROJE

- Operace na volném trhu,
- Diskontní politika a řízení dalších úrokových sazeb centrální banky,
- Povinné minimální rezervy,
- Devizová politika.

NEPŘÍMÉ NÁSTROJE

1) Operace na volném trhu

- nejužívanější a nejvýznamnější nástroj regulace objemu likvidity a úvěrových zdrojů obchodních bank včetně nákladů těchto zdrojů,
- princip spočívá v přímém ovlivňování měnové báze; následně ovlivnění výše úvěrových zdrojů obchodních bank,
- nákup a prodej kvalitních cenných papírů, poskytování úvěrů zajištěných cennými papíry;
- velice pružný nástroj CBy.

Repo obchody

- podstatou je přijetí nebo poskytnutí úvěru zajištěného zástavou cenných papírů nebo prodej cenných papírů se zpětným odkupem;

Klasické repo obchody

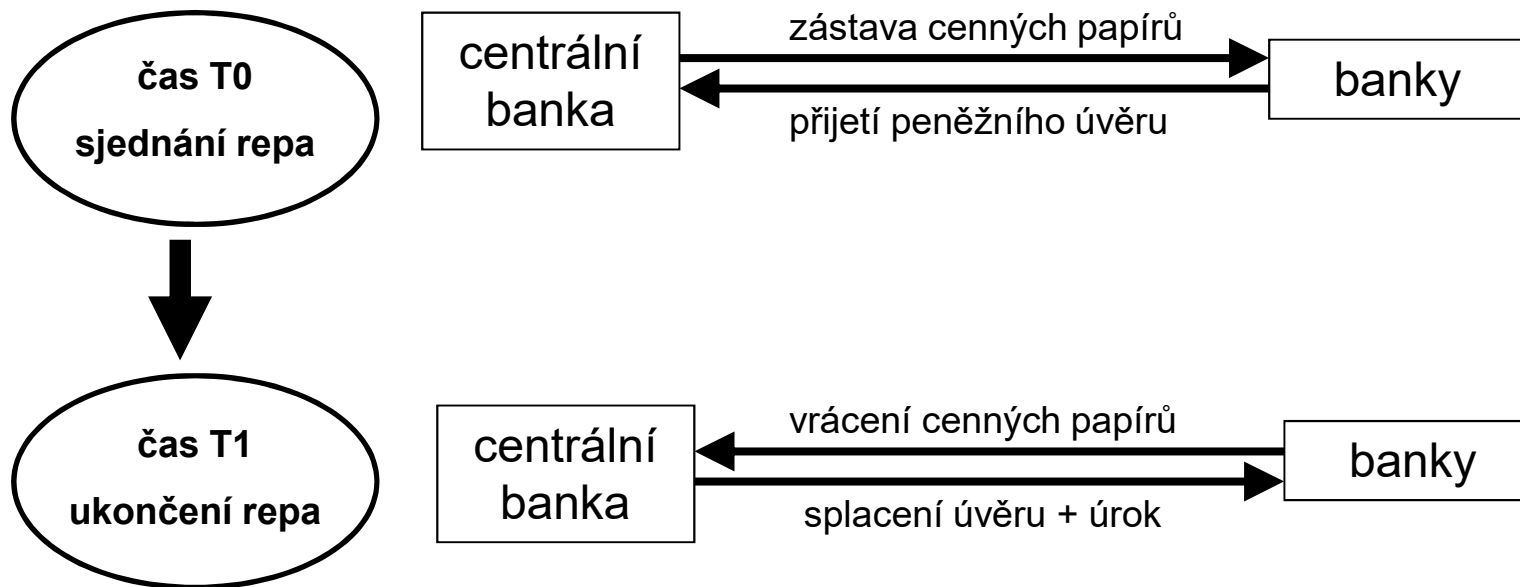
- centrální banka přijímá úvěr (pen. prostředky) na stanovenou dobu a po jejím uplynutí pen. prostředky vrací včetně úroku obchodní bance;
- transakce je zajištěna zástavou cenných papírů.

Klasické reverzní repo obchody

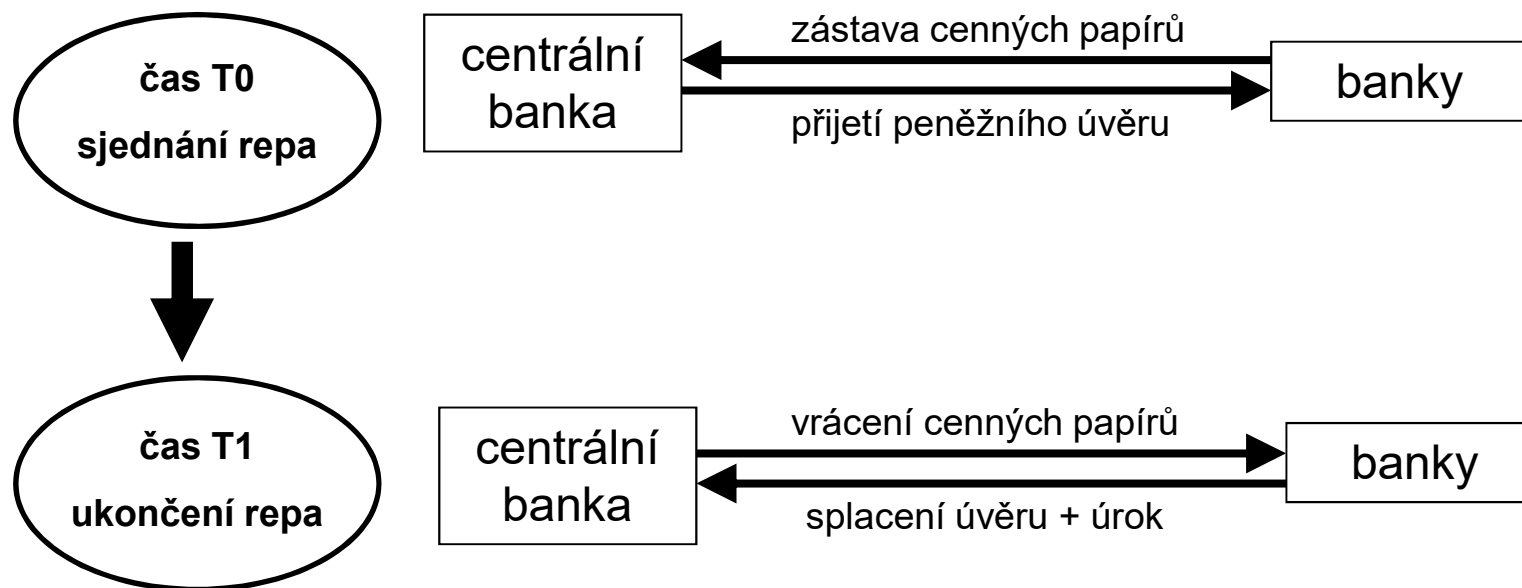
Prodej cenných papírů se zpětným odkupem

Nákup cenných papírů se zpětným prodejem

Klasický repo obchod

Klasický reverzní repo obchod

Prodeje cenných papírů se zpětným odkupem (sell-and-buy-back)

- jsou založeny na kombinaci spotového a termínového obchodu s cenným papírem;
- při prodeji cenného papíru je sjednán termín a cena zpětného odkupu.

Odlišnost od klasického repa:

- *pouze právní, ekonomický dopad je stejný;*
- *klasické repo – jde o úvěr,*
- *prodeje c.p. se zpětným odkupem jsou obchody s cennými papíry.*

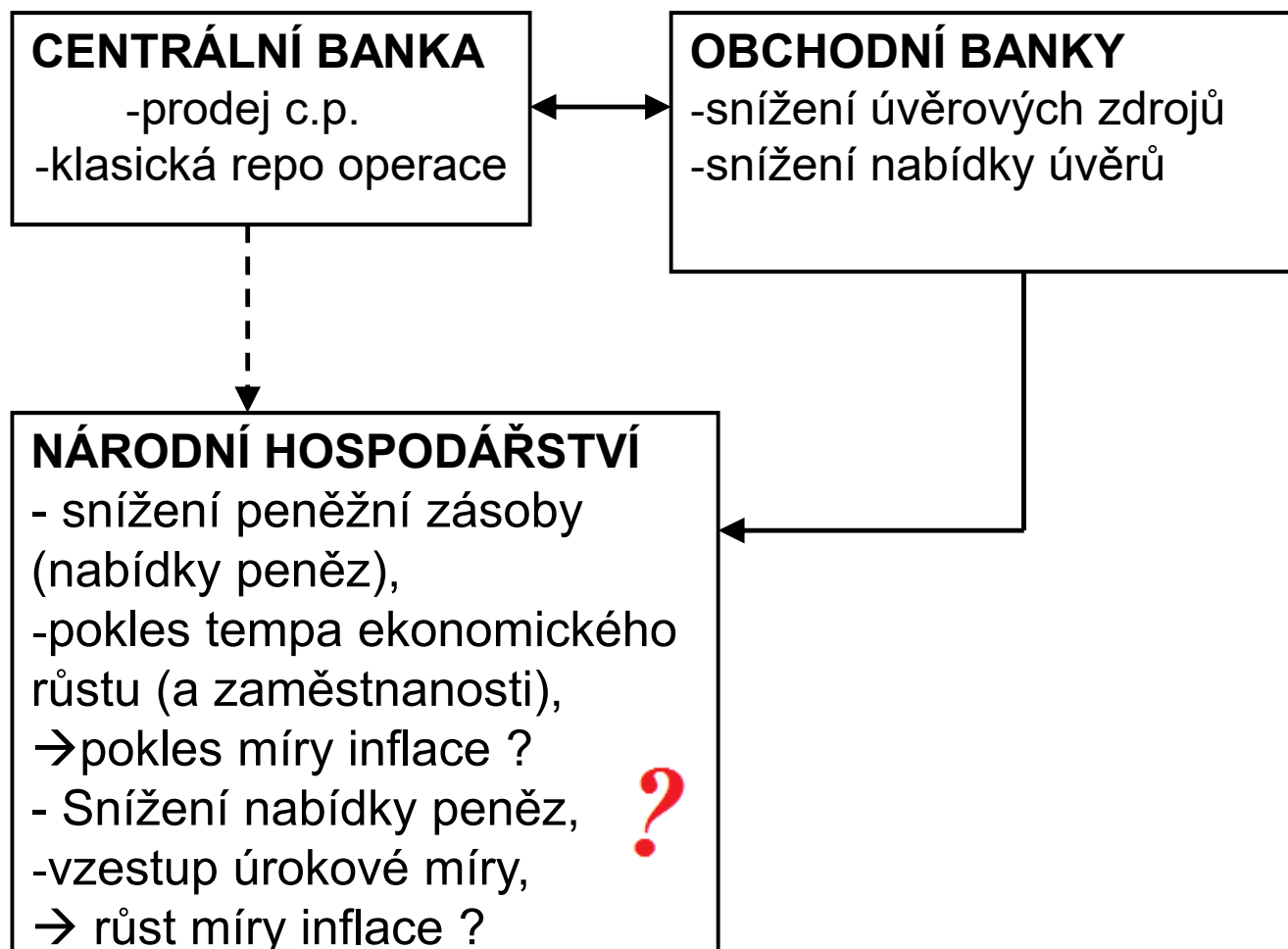
Dopad operací na volném trhu na banky

- ovlivňování výše likvidních prostředků bank,
- repo obchody → snížení likvidity bank;
- reverzní repo obchody →
zvýšení likvidity bank.

Z pohledu obchodních bank – investiční příležitosti

- *velmi nízké úvěrové riziko,*
- *vysoká likvidita,*
- *nízké transakční náklady.*

Dopad operací na volném trhu na ekonomiku

NEPŘÍMÉ NÁSTROJE

2) Diskontní politika

- nejstarší nástroj měnové politiky,
- *diskont* = částka, kterou si eskontující či reeskontující banka sráží z nominální hodnoty odkupované pohledávky, závisí na době do splatnosti pohledávky a na diskontní sazbě,
- je spojena s rolí centrální banky ve funkci banky bank,
- základem diskontních operací je (byla) obchodní směnka,
- V současnosti se obsah diskontní politiky částečně posunul →...

Diskontní politika

- cílem je ovlivnit úvěrové zdroje obchodních bank,
- **diskontní sazba** – snižování / zvyšování => expanzivní / restriktivní měnová politika,
(vliv na úroveň úrokových měr v ekonomice je závislý na stupni rozvoje finančního trhu),
- **lombardní sazba** – lombardní úvěr – centrální banka ve funkci věřitele poslední instance.
- Lombardní úvěr (úvěr *nouzový*) - je poskytován bankám, které mají značné *problémy s likviditou*,
- proti zástavě směnek nebo některých jiných cenných papírů,
- primárním cílem není měn. politika, ale zajištění likvidity obchodních bank.

NEPŘÍMÉ NÁSTROJE

3) Povinné minimální rezervy

- povinné vklady obchodních bank u centrální banky,
- stanoveny procentem z prvotních depozit obchodní banky,
- omezená dispozice s PMR,
- neúročené popř. velice nízko úročené,
- administrativně náročné – změny sazeb,
- časové zpoždění,
- zvýšení => restriktivní měnová politika, a naopak,

Povinné minimální rezervy

- omezují multiplikaci depozit;
- prostředky na PMR nemohou banky použít na poskytování úvěrů,
(z každé koruny, která se do banky dostává ve formě depozit, banka může vrátit zpět do oběhu pouze určitou část)
- tím je omezen potenciál banky pro emisi bezhotovostních peněz.

Vliv povinných minimálních rezerv na výši vkladů – MULTIPLIKACE VKLADŮ

Přírůstek vkladů u OB1 je 100. To umožňuje OB1 poskytnout úvěr ve výši 90 (za předpokladu PMR 10 % z primárních vkladů). Může dojít k okamžitému čerpání úvěru a tedy k převedení běžného vkladu ve výši 90 do jiné OB2, kde vytvoří přírůstek běžných vkladů ve výši 90 – PMR jsou 9, pen. prostředky ve výši 81 budou zapůjčeny a v další bance vytvoří přírůstek běžných vkladů.

PMR=10 %

Banky	Běžné vklady - přírůstek	Rezervy - přírůstek
OB1	100	10
OB2	90	9
OB3	81	8,1
...
Celkem	1 000	100

$$\begin{aligned} \text{Celkový přírůstek běžných vkladů} &= \\ &= 100 + (1-0,1) \times 100 + (1-0,1)^2 \times 100 + \dots = \end{aligned}$$

$$= \Delta BV \times \frac{1}{r}$$

ΔBV počáteční přírůstek vkladů, r míra minimálních rezerv,

$\frac{1}{r}$ jednoduchý depozitní multiplikátor.

Příklad: Počáteční přírůstek vkladů je 100. Jaký bude celkový multiplikovaný přírůstek vkladů v ekonomice, jestliže sazba PMR je 10%.

$$\text{celkový přírůstek vkladů} = 100 \times \frac{1}{0,1} = 1000$$

PŘÍMÉ NÁSTROJE

- eliminují nevýhody nepřímých (tržních) nástrojů, jejichž působení je globální,
- užívají se jako doplněk globální měnové politiky,
- administrativní, adresný a převážně selektivní charakter.

PŘÍMÉ NÁSTROJE

1) **Doporučení, výzvy a dohody** („morální nátlak“)

- písemné či ústní žádosti CBy vůči OBám,
- týkají se omezení úvěrů, zvýhodnění či vyloučení určitých druhů úvěrů.

2) **Zvláštní úrokové sazby, jejich limity**

- týká se vybraných úvěrových transakcí, např. na podporu exportu (nebo naopak sankční úrokové sazby),

3) **Úvěrové stropy**

- stanoveny zpravidla absolutními částkami.

4) **Pravidla likvidity**

5) **Regulace spotřebního úvěru** atd.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

Na Příkopě 28
115 03 Praha 1

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

- je dle zákona č. **6/1993 Sb., o ČNB**, ústřední bankou ČR,
- vznikla rozdělením SBČS 1993,
- Hlavní cíl ČNB je péče o **CENOVOU STABILITU!!!**
- ústředí se sídlem v Praze + pobočky,
- nejvyšším orgánem ČNB je sedmičlenná *bankovní rada* (guvernér + 2 viceguvernéři + 4 členové), kterou jmenuje a odvolává prezident republiky vždy na dobu 6 let;
- nezávislá na vládě a Parlamentu,
- pouze poradní funkci vůči vládě,
- nesmí úvěrovat stát!
- Guvernér: Aleš Michl

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

§ 2

(1) Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu. Česká národní banka dále pečuje o finanční stabilitu a o bezpečné fungování finančního systému v České republice. Pokud tím není dotčen její hlavní cíl, Česká národní banka podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu a obecné hospodářské politiky v Evropské unii se záměrem přispět k dosažení cílů Evropské unie. Česká národní banka jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství.

Měnověpolitické nástroje ČNB

➤ Operace na volném trhu

- 2T repo operace

➤ Automatické facility

- slouží k poskytování nebo ukládání likvidity přes noc (overnight),
- depozita OBy jsou úročena *diskontní sazbou*,
- poskytnuté finanční prostředky jsou úročeny *lombardní sazbou (v současnosti spíše výjimečně)*

➤ Povinné minimální rezervy

- úročeny 2T repo sazbou (*od roku 2001; dříve úročeny nebyly*)

➤ Devizové intervence

- Není standardně používaný nástroj,
- nákupy či prodeje cizích měn za CZK na devizovém trhu,
- cílem je buď tlumení volatility na devizovém trhu nebo uvolnění popř. zpřísnění měnové politiky.

Repo operace

- provádí pouze se subjekty, které mají povinnost tvorby PMR;
- jako zástava jsou používány státní pokladniční poukázky, poukázky ČNB, dluhopisy emitované Českou konsolidační agenturou;
- repo tendry.

Repo tendr

- ČNB oznámí tendr a jeho podmínky,
- banky podávají své objednávky (objem a úroková sazba),
- vyhlášená 2T repo sazba je maximální limitní sazba,
- objednávky jsou uspokojovány formou *americké aukce* – přednostně jsou přijaty nabídky požadující nejnižší úrokovou sazbu a za jednotlivé sazby jsou uspokojeny.

Repo tendry

****Oznámení****

Den obchodu	06.03.24
Směr repo operace	stahovací
Počáteční den	06.03.24
Koncový den	20.03.24
Minimální objem objednávky (mil. Kč)	300
Maximální počet objednávek	2
Limitní repo sazba (% p.a.)	6,25
Uzávěrka pro příjem objednávek	10:00

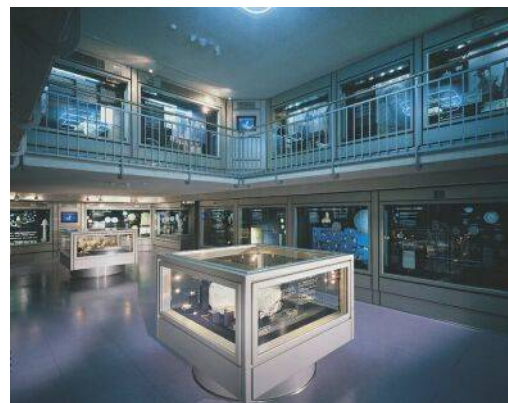
****Výsledky****

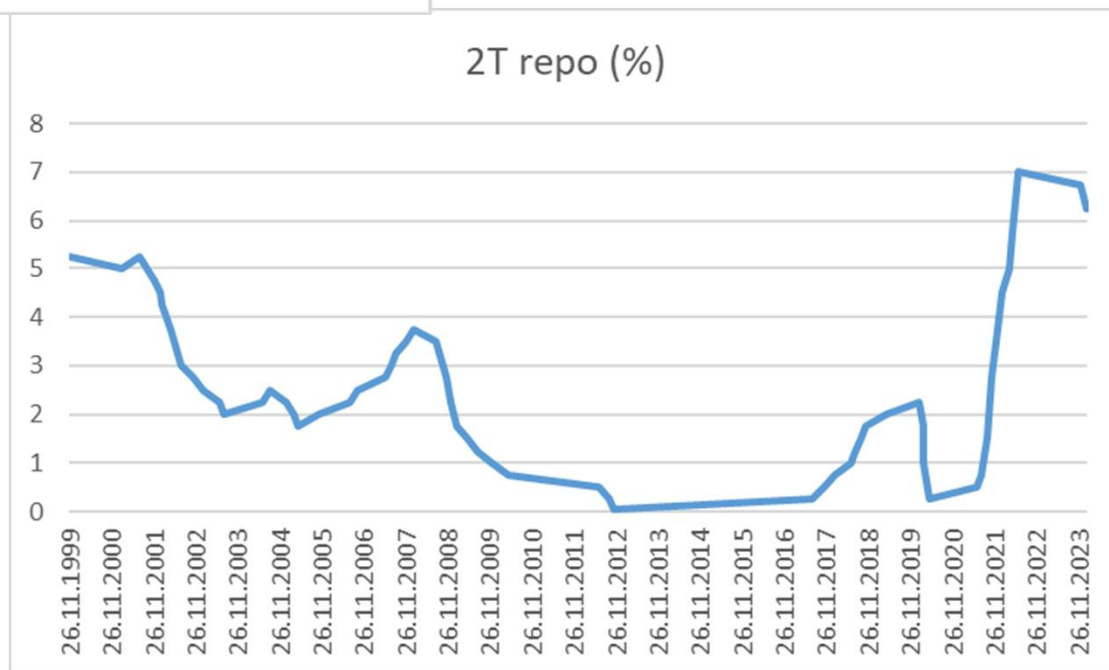
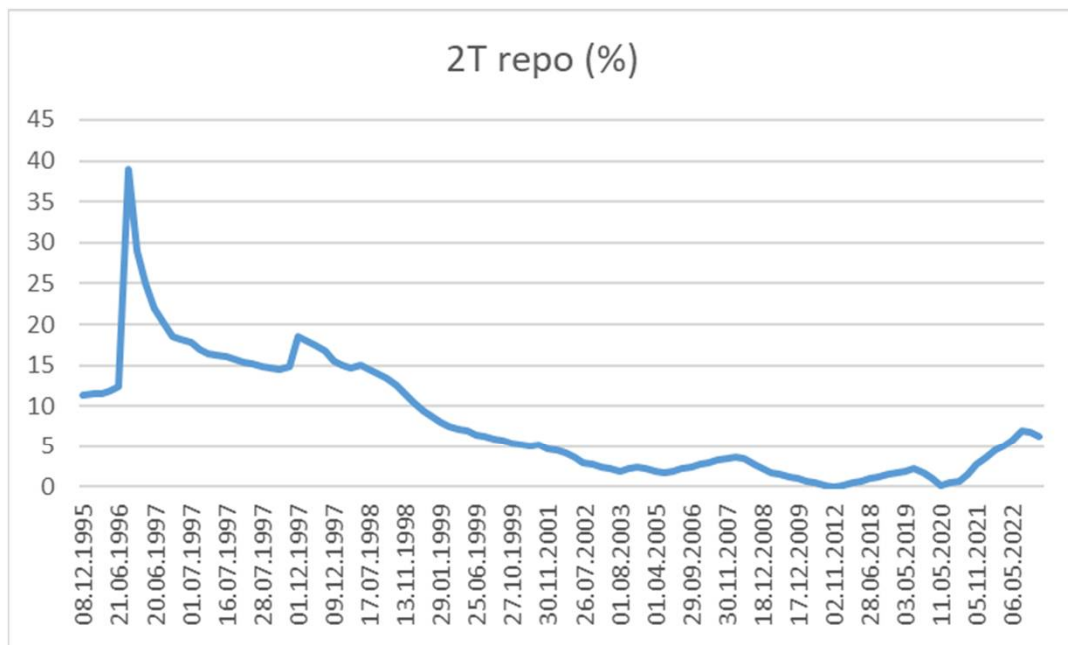
Minimální repo sazba (% p.a.)	6,23
Průměrná repo sazba (% p.a.)	6,25
Maximální repo sazba (% p.a.)	6,25
Koeficient uspokojení (%)	100
Výsledný objem (mld Kč)	519,300

Aktuální sazby ČNB

(k 1.3.2024)

2T repo sazba	6,25 %
Diskontní sazba	5,25 %
Lombardní sazba	7,25 %
Povinné minimální rezervy	2,00 %

Zdroj dat: ČNB, www.cnb.cz

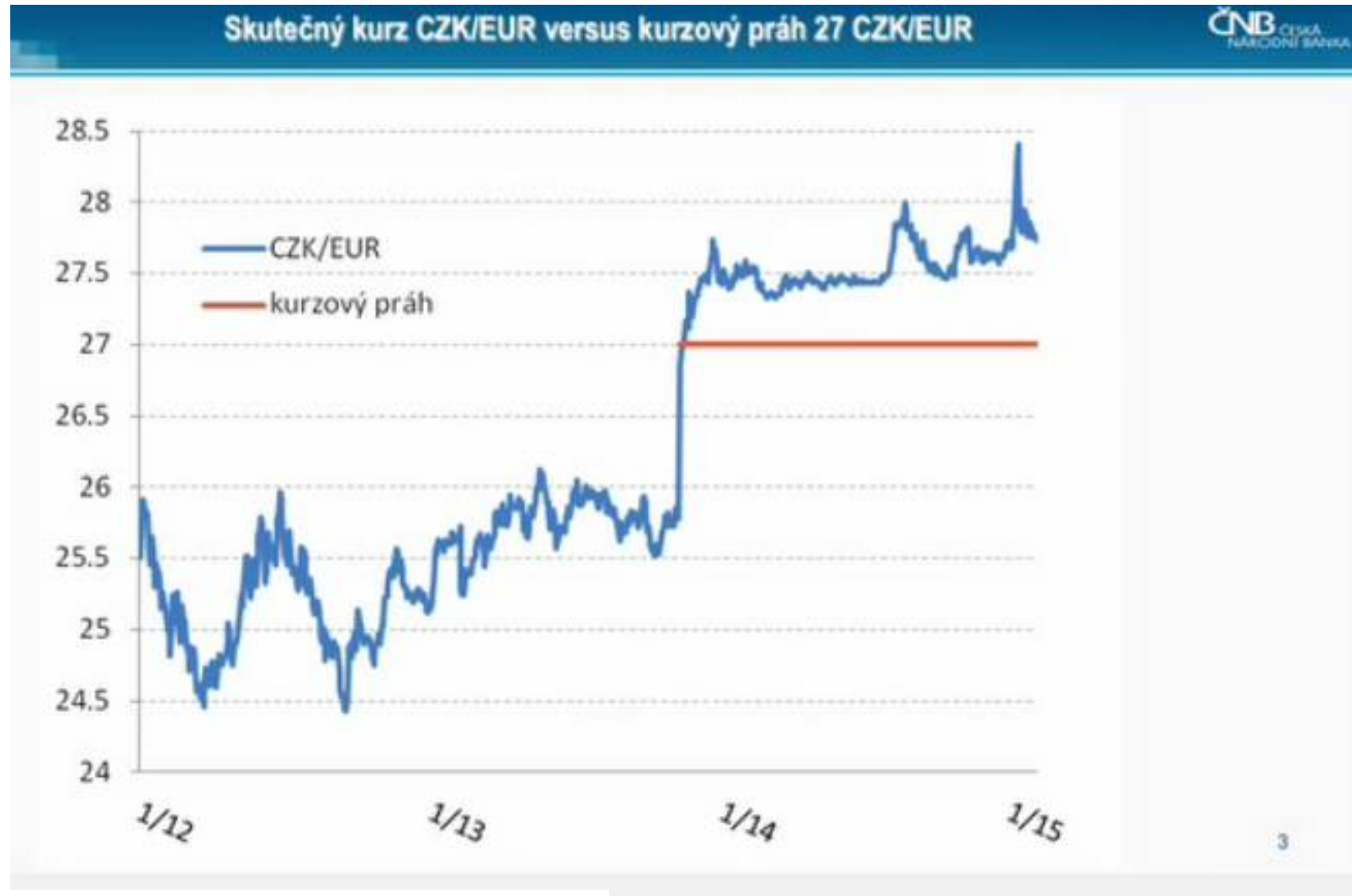
Devizové intervence ČNB

Devizové intervence

Devizové intervence jsou nákupy či prodeje cizích měn za českou korunu Českou národní bankou na devizovém trhu, jejichž cílem může být buď tlumení volatility na devizovém trhu a/nebo uvolnění popř. zpřísnění měnové politiky. Devizové intervence nejsou v režimu cílování inflace běžně používaným nástrojem.

<https://www.youtube.com/watch?v=LgdjHVKU1qE>

Kurzový závazek ČNB: listopad 2013 – duben 2017

Ukončení devizových intervencí – 6.4.2017

EUR/CZK

7.4.2017 ■ EUR/CZK 26,5687

Inflace

Únor 2017: 2,5 %

Graf kurzu euro / česká koruna (EUR / CZK), celá historie

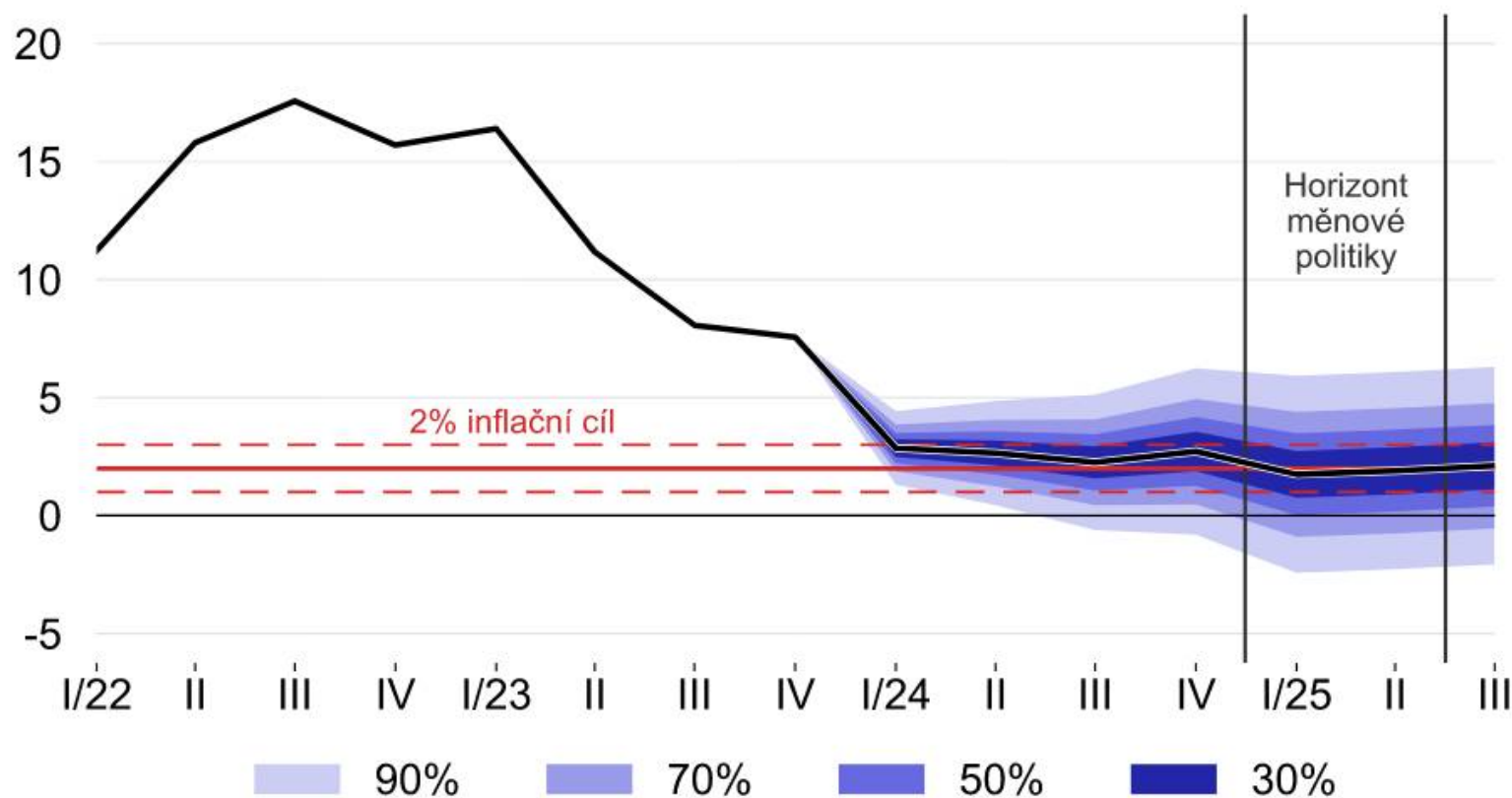
Graf kurzu euro / česká koruna (EUR / CZK), celá historie

Celková inflace (%)

Celková inflace v 1. čtvrtletí 2024 a na horizontu měnové politiky				
leden 2024	únor 2024	březen 2024	1. čtvrtletí 2025	2. čtvrtletí 2025
3,0 %	2,8 %	2,9 %	1,7 %	1,9 %

Inflace se začátkem letošního roku vrátí na dohled 2% cíle, u kterého setrvá i na horizontu měnové politiky.

Opatření ČNB k hypotečním úvěrům

Č. j.: 2023/149060/CNB/180
Počet stran: 3

Veřejná vyhláška,
kterou se oznamuje
OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY
ze dne 29. listopadu 2023,

**kterým se mění opatření obecné povahy ke stanovení horní hranice úvěrových ukazatelů
č. I/2021**

Česká národní banka jako příslušný správní orgán podle § 45b odst. 1 a 4 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění zákona č. 219/2021 Sb. (dále jen „zákon o České národní bance“) tímto opatřením obecné povahy mění opatření obecné povahy ČNB ke stanovení horní hranice úvěrových ukazatelů č. I/2021 ze dne 25. listopadu 2021, č. j.: 2021/117333/CNB/180 takto:

- Reakce na rychlý růst cen nemovitostí a „přehřívání trhu“,
- Roztáčení spirály mezi dluhovým financováním nákupu bytových nemovitostí a jejich rychle rostoucími cenami považuje ČNB za významný zdroj systémových rizik v české ekonomice,
- Ceny bydlení jsou v ČR nadhodnocené až o 60 % (ČNB, Zpráva o finanční stabilitě, listopad 2022)

Opatření ČNB k hypotečním úvěrům

- **Ukazatel LTV**, vyjadřuje poměr celkové výše dluhů zajištěných stejnou obytnou nemovitostí k hodnotě nemovitosti, max. **80 %**, resp. 90 % pro žadatele mladší 36 let.
- **Ukazatel DSTI**, vyjadřuje poměr výdajů spotřebitele vyplývajících z celkové výše dluhů spotřebitele k jeho příjmům, max. **40 %** čistého měsíčního příjmu.

Závazná horní hranice ukazatele dluhové služby DSTI aktuálně není stanovena. Jedná se pouze o doporučení.

- **Ukazatel DTI**, vyjadřuje poměr celkové výše dluhů spotřebitele k jeho ročním příjmům, max. **8**.

Závazná horní hranice ukazatele dluhové služby DTI aktuálně není stanovena. Jedná se pouze o doporučení.

Graf II.15

Realizované ceny rezidenčních nemovitostí v ČR

(2010 = 100; pravá osa: v %)

Zdroj: ČSÚ

Zdroj: ČNB, Zpráva o finanční stabilitě, listopad 2022